

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2019/2020-57)

24-30 NİSAN

DÜNYA AŞI HAFTASI (2020)

Aşılar, bireylerin bağışıklık sisteminin belirli bir hastalığa karşı bağışıklık kazanması amacıyla hastalık yapma yeteneğine sahip olan virüs, bakteri vb. mikropların, hastalık yapıcı etkilerinden arındırılarak geliştirilen biyolojik maddelerdir. Genellikle enjeksiyon yoluyla uygulanan aşıların ağızdan uygulanabilen veya burna püskürtülebilen formları da vardır. Aşılar bireyler hastalığa yakalanmadan önce kişilere ulaşıp vücudun savunma mekanizmasını uyarmalıdır. Bu uyarı sonucunda vücut hastalık etkenini tanıyan ve onu yok eden koruyucu maddelerin (antikorlar) oluşmasını sağlar. Bu şekilde gelişen etkenden korunma durumuna bağışıklık ismi verilir.^{1,2}

Bağışıklama hizmetleri ile toplumda önlenebilir hastalıkların ortaya çıkışının ve yayılışının önlenmesi amaçlanmaktadır. Aşılama programları tıbbi, ekonomik ve sosyal kazanımları ile en etkili halk sağlığı müdahaleleri arasında kabul edilmektedir.³

Aşılama çalışmaları sonucunda aşı ile önlenebilir hastalık hızlarında önemli düşüşler görülmüştür. Bu çalışmalar ile büyük salgınlara sebep olmuş olan çiçek hastalığı, çocuk felci ve kızamık gibi hastalıklara karşı büyük başarılar kazanılmıştır. Öyle ki çiçek hastalığı 1977 yılında yeryüzünden yok edilmiştir. Bunun sonucu olarak 1980 yılında ülkemizde ve tüm dünyada çiçek hastalığı için aşılama programları durdurulmuştur. Günümüzde aşı mücadelesinin hedefinde kızamık, kızamıkçık, kabakulak, boğmaca, Hepatit B, çocuk felci (poliomyelit), suçiçeği, difteri, tetanoz ve verem (tüberküloz) gibi hastalıklar bulunmaktadır.³ Ülkemizde uygulanmakta olan aşı takvimi bu hastalıkların çoğu için düzenli bağışıklama ve takip imkânı sağlamaktadır.⁴

Aşılar, yalnızca bireysel değil toplumsal olarak da koruyucu olup bulaşıcı hastalıkların tüm topluma yayılmasını önlerler. Günümüzde aşıların bu özelliği toplumlarda aşılama oranlarındaki düşüşler sebebiyle tehdit altındadır. Etkili ve güvenilir aşıların uygulanma düzeyi toplumsal korunma için yeterli değildir. Bu durumun önüne geçilmesi için doğru ve etkili bağışıklama programları kullanılmalı, toplumsal farkındalık yükseltilmelidir. Böylece aşılama oranları hedeflenen sayılara çıkartılarak aşının koruyucu özelliği herkes için etkili hale getirilebilir.⁵

Aşılama sıklıklarının iyi bir göstergesi Difteri-Tetanoz-Boğmaca (DTP3) aşısı olup 2018 yılı boyunca, dünya çapında bebeklerin yaklaşık %86'sı (116.3 milyon bebek) bu aşığı 3 tam doz şeklinde almış ve bu, onları ciddi hastalık ve sakatlığa veya ölümcül olabilecek bulaşıcı hastalıklara karşı korumuştur. 2018'e kadar 129 ülkede DTP3 aşısı en az %90 kapsayıcılıkla uygulanmıştır.⁶

¹ [İnternet] <https://www.cdc.gov/vaccines/vac-gen/imz-basics.htm> [Erişim:21.04.2020]

² [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/genel-bilgi/34-a%C5%9F%C4%B1-nedir.html> [Erişim: 21.04.2020]

³ [İnternet] <https://asi.saglik.gov.tr/genel-bilgi/27-a%C5%9F%C4%B1n%C4%B1n-yararlar%C4%B1.html> [Erişim: 21.04.2020]

⁴ [İnternet] <https://asirehberi.saglik.gov.tr/asi-takvimi> [Erişim: 21.04.2020]

⁵ [İnternet] <https://www.klimik.org.tr/2019/04/28/dunya-asi-haftasi-24-30-nisan-2019/> [Erişim: 21.04.2020]

⁶ [İnternet] <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/immunization-coverage> [Erişim: 21.04.2020]

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ-(2019/2020-57)

Aşılar aracılığıyla;

- ✓ Tüm dünyada kızamıktan ölümler %73 azalmıştır.
- ✓ Aşılama şu anda her yıl 2-3 milyon ölümü önlemektedir.
- ✓ Bugün çocukların çoğu hayat kurtaran aşılarla ulaşabilmektedir.
- ✓ Ancak bir yaştan altında 19,4 milyon çocuk temel aşıların hiçbirini almamıştır.⁶

Aşı, her yıl milyonlarca hayat kurtaran, dünyanın en başarılı ve uygun maliyetli sağlık müdahalelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Aşılama ve bağışıklama programlarının önemine dikkat çekilmek için her yıl Nisan ayının son haftasında (24-30 Nisan) kutlanan Dünya Aşı Haftası, her yaştan insanı hastalığa karşı korumak için aşı kullanımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.⁶

Dünya Aşı Haftası için 2020 teması **“Aşılar Herkes İçin İşe Yarar. (#VaccinesWork for All)”** olarak belirlenmiştir. Kampanyanın ana hedefi, yaşamın her döneminde her bireyin sağlığını ve refahını iyileştirmede aşılamanın önemini vurgulayarak küresel olarak bağışıklamaya daha fazla katılımı teşvik etmektir.⁷

Dünya Aşı Haftası 2020 kampanyasının bir parçası olarak DSÖ ve ortakları şunları hedeflemektedir:

- ✓ Çocukların, toplumların ve dünyanın sağlığı için aşıların önemini göstermek;
- ✓ Rutin aşılamanın güçlü sağlık sistemleri ve evrensel sağlık kapsayıcılığı için oynadığı temel rolü göstermek;
- ✓ Aşılama ve bağışıklamaya yapılan yatırımlar da dâhil olmak üzere eksiklikleri belirlemek ve bağışıklama programlarının “gelişim kavramı” üzerine kurulması ihtiyacını vurgulamak.^{7,8}

⁷ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/campaigns/world-immunization-week/world-immunization-week-2020>
[Erişim: 21.04.2020]

⁸ [İnternet] <https://www.who.int/news-room/events/detail/2020/04/24/default-calendar/world-immunization-week-2020>
[Erişim: 21.04.2020]